

Kronika

2018 m. rugsėjo 19–21 d. Venecijoje, Dožų rūmuose (*Palazzo Ducale*), vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Spaudos revoliucija 1450–1500: penkiasdešimt metų, pakeitusių Europą“ (*Printing R-Evolution 1450–1500. Fifty Years that Changed Europe*), skirta inkunabulistikos tyrimams pasaulyje. Ši konferencija buvo baigiamasis tarptautinio projekto *The 5cBOOKTRADE* (vadovė dr. Cristina Dondi, Oksfordo universitetas) renginys (<http://15cbooktrade.ox.ac.uk/>). Vienas iš penkių šio projekto keliamų svarbiausių klausimų yra inkunabulų nuosavybės ženklai, fiksuojami tarptautinėje inkunabulų proveniencijų duomenų bazėje *Material Evidence in Incunabula* (MEI http://data.cerl.org/mei/_search). Šioje bazėje į vieną vietą sutelkiami visi XV a. knygų fiziniai duomenys (buvusių savininkų ženklai, papuošimai, įrišai, herbai, rankraštinės pastabos, kainas ir pan.), padedantys vizualiai pateikti šių knygų judėjimą laiku ir erdve bei atskleisti senųjų bibliotekų formavimąsi ir išsisklaidymą. Paminėtina, kad į MEI bazės kūrimą įsijungė Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo, Vilniaus universiteto ir Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos.

Konferencijoje buvo perskaityti 34 pranešimai anglų ir italų kalbomis. Pirmąją dieną buvo analizuojamos ir lyginamos XV amžiuje vyravusios knygų ir pragyvenimo kainos. Italijoje išlikę inventoriniai XV a. knygų sąrašai pateikia ne tik jų įsigijimo, bet ir rubrikavimo, iliuminavimo bei įrišimo kainas. Ši informacija padeda pažinti to meto visuomenės poreikius ir mokumą. Antroji konferencijos diena buvo skirta inkunabulų importui ir recepcijai. Trečiosios dienos pranešimai buvo skirti dar vis mažai tyrinėtoms inkunabulų iliustracijoms bei kitoms inkunabulų ir jų proveniencijų kuriamoms duomenų bazėms. Šios konferencijos antrąją dieną bendrą pranešimą perskaitė Nacionalinės bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Retų knygų ir

rankraščių skyriaus vadovė dr. Viktorija Vaitkevičiūtė ir Vrublevskių bibliotekos Retų spaudinių skyriaus bibliografė Agnė Zemkajutė. Pranešimas sulaukė susidomėjimo, nes atskleidė ne tik Lietuvos inkunabulų migraciją, išlikusias juose svarbiausias proveniencijas, bet ir sudėtingą mūsų šalies istoriją, išskiriant svarbiausius įvykius, lėmusius senųjų bibliotekų išsisklaidymą, knygų praradimą ir pan. Kaip klausytojos konferencijoje dalyvavo ir Nacionalinės bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriaus vyriausioji metodininkė-tyrėja Viktorija Bargailienė bei VU bibliotekos Mokslinių tyrimų ir paveldo rinkinių departamento direktorė Nijolė Klingaitė-Dasevičienė.

Projekto 15cBOOKTRADE pasiekti rezultatai buvo atskleisti ne tik konferencijoje perskaitytais pranešimais, bet ir šia proga surengta didžiule paroda Correr muziejuje (Museo Correr), veikusia iki 2019 m. balandžio 30 d. (plačiau žr. <https://correr.visitmuve.it/en/mostre-en/archivio-mostre-en/printing-revolution-and-society-1450-150/2018/04/19611/exhibition-4/>). Ją palydėjo ir išleistas katalogas italų ir anglų kalbomis „Printing Revolution 1450-1500. Fifty Years that Changed Europe“ (sud. Cristina Dondi, Venezia, 2018). Ir paroda, ir jos katalogas atskleidžia ne tik inkunabulų tematiką, kas ir kur juos spausdino, puošė ir iliustravo, kaip ir kur knygos migravo ar kas jas turėjo bei skaitė, bet paaiškina, kaip įvykusi spaudos revoliucija tapo vienu iš Europos identiteto pamatų. Ši parodos katalogą yra įsigijusios trys didžiosios Lietuvos bibliotekos.

Konferencijos programa: <http://15cbooktrade.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/4/2018/09/09-Print-Revolution-programma.pdf>

VIKTORIJA VAITKEVIČIŪTĖ

Sausio 24–26 d. Bonos universitete vyko tarptautinė mokslinė konferencija „*Glacie circumdatus uror...*: Der neulateinische Petrarkismus“ („*Glacie circumdatus uror...*: Petrarkizmas neolotynistikoje“), kurioje dalyvavo mokslininkai iš Vokietijos, Vengrijos, Lenkijos, Švedijos ir Lietuvos. Konferencijoje buvo svarstoma petrarkizmo – sudėtingo, kintančio ir įvairialypio reiškinių – įtaka naujųjų laikų literatūrai lotynų kalba įvairiose šalyse, tarp jų ir Vidurio bei Šiaurės Europoje. Lietuvos atstovė Živilė Nedzinskaitė skaitė pranešimą „*Sidus in undis*: die Transformationen des Petrarkismus in M. C. Sarbievius’ Poesie“ („*Sidus in undis*: petrarkizmo transformacijos M. K. Sarbievijaus poezijoje“). Jame aptarta, kada ir kaip poetas galėjo susipažinti su itališkąja Petrarkos kūryba, kokias įžvalgas apie Petrarkos kūrinius jis užfiksavo savo literatūros

teorijos veikaluose, analizuoti galimi petrarkizmo atspindžiai Sarbievijaus odėse ir epigramose.

Konferencijos metu perskaityti pranešimai parodė, kad petrarkizmas kaip reiškinyš labiausiai plito Vakarų kryptimi, tačiau jo pėdsakų randama ir Vidurio bei Šiaurės Europoje. Vykusiose diskusijose mokslininkai taip pat bandė rasti takoskyrą tarp skirtingų petrarkizmo atmainų ir Petrarkos poezijos receptijos neolotyliškoje Europos literatūroje.

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ

2019 m. kovo 4–7 d. Bolonijoje vyko tarptautinė Europos religijų akademijos (European Academy of Religion) organizuota konferencija. Tai globalus kasmetinis kongreso tipo renginys, kuris įvyko antrą kartą. Jame susirenka religijų tyrėjai iš viso pasaulio, pranešimai skaitomi daugybėje teminių sekcijų. Šių metų konferencija buvo organizuota FSCIRE instituto (Fondazione per le scienze religiose „Giovanni XXIII“). Renginyje registruotų dalyvių skaičius perkopė 1300, iš jų 790 skaitė pranešimus. Veikė daugiau nei trys šimtai įvairių darbinių susibūrimų: sekcijų, knygų pristatymų, apskrito stalo diskusijų ir seminarų.

Būta ne vieno pranešimo ir sesijos, skirtos vienam ar kitam religiniam LDK raštijos aspektui. Juose dalyvavo ir tyrėjai iš Lietuvos.

Pirmąją konferencijos dieną vyko knygos pristatymo renginys rubrikoje *Author Meets Critique*. Pristatyta knyga: Joanna Pietrzak-Thebault (ed.), *Word of God, words of men. Translations, inspirations, transmissions of the Bible in the Polish-Lithuanian Commonwealth in the Renaissance*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018. Šiame tarptautiniame teminiame straipsnių rinkinyje yra dvi lietuvių autorių, Ginos Kavaliūnaitės ir Kristinos Rutkovskos, mokslinės publikacijos.

Łukasz Cybulskio iš Varšuvos kardinolo Stefano Wyszyńskio universiteto suburti Lenkijos ir Lietuvos tyrėjai skaitė pranešimus dviejose sekcijose. Jose buvo susitelkta į pasaulietinės ir religinės raštijos tekstus (eiluotus, prozinius, poleminius, istorinius ir kt.), kurių autoriai vienuoliai ir kiti dvasininkai, taip pat į problematiką, susijusią su tokių tekstų šiuolaikinių mokslinių leidimų rengimu. Buvo keliamas tikslas aptarti šį paveldą socialiniame, religiniame kontekste, atkreipiant dėmesį į jo spausdintinį ar rankraštinį pavidalą.

Kovo 5 d. pirmojoje sekcijoje *Beyond Devotion I. Texts of the Religious Literary Communities in the 16th and 17th Century Polish-Lithuanian Commonwealth* –

Literary Contexts („Anapus pamaldumo I. Religinės bendruomenės ir literatūriniai tekstai XVI ir XVII a. Lenkijos-Lietuvos valstybėje: literatūriniai kontekstai“) Kristina Rutkovska (VU) kalbėjo apie Konstantino Sirvydo *Postilę* europinės postilografijos fone („Beginnings of Postilography in Lithuania. Konstantinas Sirvydas' *Postil* in the Background of European Postilograph“). Ona Daukšienė (LLTI) skaitė pranešimą „*Binarius Chalecianus* (1648, Vilnae) as Representation of Individual Piety: Unique Case of Post-Tridentine Mariology“, kuriame analizavo išskirtinį LDK devocinės literatūros atvejį – Chaleckio dvinarį. Łukaszas Cybulskis pristatė Tomaszo Nargielewicziaus OP (m. 1700) romanų edicijos padėtį ir problemas („Editing the Novels of Tomasz Nargielewicz OP (†1700)“); Grażyna Łabęcka-Józwiakowska (Lenkijos MA Literatūros tyrimų institutas) aptarė poeto Sebastiano Klonovicziaus (pasirašinęjusio kaip Sulmircensis Acernus) poeziją („Between Confessions: Poet Sebastianus Sulmircensis Acernus and his Work“).

Tą pačią popietę perskaityti pranešimai ir antrojoje sekcijoje *Beyond Devotion II. Texts of the Religious Literary Communities in the 16th and 17th Century Polish-Lithuanian Commonwealth – Social and Cross-Confessional Contexts* („Anapus pamaldumo II. Bendruomenių religinės raštijos tekstai XVI ir XVII a. Lenkijos-Lietuvos valstybėje: socialiniai ir tarpkonfesiniai kontekstai“). Du iš jų buvo skirti Šventojo Rašto vertimų ir leidimų klausimams: Izabela Winiarska-Górska (Varšuvos universitetas) kalbėjo apie Jakubo Wujeko ir Marcino Czechowico Naujojo Testamento vertimus ir jų kontekstą („Controversies Between Jesuit and Arian New Testament Translators in the 16th Century as an Epitextual Context of Jakub Wujek and Marcin Czechowic New Testament Translations“), o Gina Kavaliūnaitė-Holvoet (Vilniaus universitetas) – apie dvi kalvinistines verstines Biblijas – Gdansko ir Chilinskio *Bibliją* – ir jų recepciją („Two Calvinist Bibles and their Reception: the Chylinski Bible and the Danzig Bible“). Mintautas Čiurinskas (LLTI) perskaitė pranešimą apie konfesinių pokyčių reprezentaciją Juozapo Benjamino Rutskio biografijoje, parašytoje Rapolo Korsako („Confessionalisation of Uniate Metropolitan: representation of confessional shifts in biography of J.V. Rutski by R. Korsak (1640)“). Marta Wojtkowska-Maksymik (Varšuvos universitetas) pasisakymus užbaigė pranešimu apie Maciejaus Wirzbiętos veikalą – „Can Piety be Learned? *Elementaria institutio Latini sermonis et pietatis christianae* (1575) by Maciej Wirzbięta“.

Dalyvauta diskusijose, kitose aktualiose konferencijos sekcijose, užmegzti moksliniai ir dalykiniai ryšiai dėl mokslinių tekstų leidybos anglų kalba užsienio leidyklose.

Informacija apie konferenciją: <https://www.europeanacademyofreligion.org/annual-conference-2019>; visa programa: https://o6b9b2af-8d88-4055-9df9-6141ceecbea1.filesusr.com/ugd/8f958c_2e72db1b67164682a652b60e5f54e39f.pdf.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

Kovo 14–15 d. Liepojos universitete vyko 25-oji tarptautinė konferencija *Current issues in research of literature and culture* („Aktualios problemos literatūros ir kultūros tyrimuose“). Senajai Lietuvos literatūrai šioje konferencijoje buvo skirta keletas pranešimų, kuriuos skaitė Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkės. Dovilė Keršienė, pasitelkdama Vytauto Didžiojo atvejį, aptarė LDK Viduramžių valdovų laiškų tyrimo kontekstus ir specifišką, Živilė Nedzinskaitė analizavo *factio* (poetinės išmonės) reikšmę ir svarbą XVII–XVIII a. LDK poetikose, Asta Vaškeliene atskleidė tautinės mitologijos ir istorinį naratyvą XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lotyniškojoje proginėje kūryboje, Žavinta Sidabraitė kalbėjo apie tapsmo lietuvių kultūros patriotu XVIII a. Prūsijoje istoriją, kurios herojumi buvo Kristijonas Gotlybas Milkė. XVIII a. tematiką papildė Ramunės Šmigelskytės iš Lietuvos istorijos instituto pranešimas „Lietuvos didikų pilietinė ir kultūrinė tapatybė XVIII a. antrosios pusės Oginskių ir Pliaterių egodokumentikoje“.

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ

2019 m. kovo 29–30 d. Vokietijoje, Pasau universitete, vyko akademinis seminaras *Contested Spaces and Symbolic Landscapes in Texts from the Early Modern Grand Duchy of Lithuania and Its Neighbouring Regions* („Ginčytinos erdvės ir simboliniai kraštovaizdžiai ankstyvųjų Naujųjų laikų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir gretimų regionų tekstuose“). Kaip rodo ir pavadinimas, pranešimai ir diskusijos buvo skirti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos kalboms, literatūroms ir kultūros paveldui. Į visa tai pažvelgta nauju – erdvės ir vietos – kampu. Šio mokslinio įvykio pagrindinės organizatorės – Marion Rutz (Pasau) ir Žana Nekraševič-Karotkaja (Minskas). Apie tarptautinio renginio lygį liudija žinomų į jį susirinkusių tyrėjų pavardės: Anti Selart (Tartu),

Mathias Niendorf (Greifswald), Stefan Striegler (Greifswald), David Frick (Berkeley), Jakub Niedźwiedz (Kraków), Elias Bounatirou (Bern), Irina Podtergera (Heidelberg), Alois Woldan (Vienna) ir kt. Iš Lietuvos konferencijoje dalyvavo Sergejus Temčinas, Sigitas Narbutas, Ona Daukšienė, Mintautas Čiurinskas ir Eleonora Buožytė. Apie konferenciją plačiau galima pasiskaityti Buožytės aprašyme, publikuotame žurnalo *Naujasis Židinys-Aidai* 2019 m. trečiajame numeryje (žr. <https://nzidiny.lt/eleonora-buozyte-nauju-zvilgsniu-i-lietuvos-didziosios-kunigaikstystes-literatura-nz-a-nr-3/>).

Taip pat apie renginį rašyta: <https://www.hsozkult.de/conferencereport/id/tagungsberichte-8322>; <http://www.mab.lt/lt/naujienos/2423>.

Konferencijos koncepciją pristatantį tekstą ir visą programą galima rasti renginiui skirtame internetiniame Pasau universiteto Slavų literatūrų ir kultūrų katedros puslapyje: <https://www.phil.uni-passau.de/slavische-literaturen-und-kulturen/konferenzen/contested-spaces-and-symbolic-landscapes/>.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

2019 m. balandžio 10–12 d. Lenkijos istorikų draugija ir Karaliaus Jono III rūmų muziejus Vilanove surengė mokslinę konferenciją, skirtą apibendrinti projektui „Socialinės ir kultūrinės edukacijos sąlygos Lenkijos ir Lietuvos Valstybėje XVI–XVIII a.“ („Społeczne i kulturowe uwarunkowania edukacji w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku“). Jam įgyvendinti buvo sutelkta grupė mokslininkų iš įvairių Lenkijos mokslo centrų, kaip partneris su jais bendradarbiavo Karaliaus Jono III rūmų muziejus Vilanove, projektui vadovavo prof. habil. dr. Kazimierz Puchowski, Gdansko universiteto istorikas. Projekto tikslas – išanalizuoti socialinius ir kultūrinius veiksnius, turėjusius įtakos edukacijos raidai Lenkijos ir Lietuvos Valstybėje XVI–XVIII a. Tyrimas šakojosi trimis teminėmis kryptimis: 1. idealai, programos ir švietimo institucijos epochos kultūrinių permainų fone; 2. edukacijos aprėptis Naujaisiais laikais; 3. edukacinės sistemos ir individas, šeima bei valstybė, jų laikysena švietimo modelių atžvilgiu. Be to, neišleidžiant iš akių aplinkybės, kad daugelis reikšmingų Lenkijos ir Lietuvos Valstybės XVI–XVIII a. dokumentų yra išblaškyti po įvairias Europos šalis, vykdant projektą siekta į tiriama laikotarpio edukaciją pažvelgti ne tik iš naujos mokslinės perspektyvos, bet ir visos Europos paveldui ir kultūrai svarbius šaltinius iširti ir padaryti prieinamus specialistams bei visiems, besidomintiems švietimo ir kultūros istorija.

Vykdamt projektą, buvo sukurta XVI–XVIII a. Lenkijos ir Lietuvos valstybės edukacinės minties šaltinių biobibliografinė bazė, parengtos dvi publikacijos¹, skaitmeniniu formatu prieinamos per internetą, o 2019 m. pradžioje Karaliaus Jono III rūmų muziejaus Vilanove leidykla serijoje *Silva rerum* išleido veikalą, skirtą Abiejų Tautų Respublikos ir Lietuvos edukacijos istorijai².

Ekspertų teisėmis dalyvauti konferencijoje buvo pakviesta mokslininkų iš Lietuvos mokslo institutų ir Vilniaus universiteto. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Lietuvos istorijos institutas) skaitė pranešimą, kuriame analizavo Mykolo Kleopo Oginskio šeimoje taikytą edukacijos modelį. Lina Balaišytė (Lietuvos kultūros tyrimų institutas) aptarė, kaip lenkų prozininkas Wincentas Ignacas Marewiczius (1755–1822) savajame ugdymo projekte pritaikė Jeano-Jacqueso Rousseau pedagoginę koncepciją. Asta Vaškeliene (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) nagrinėjo literatūros teorijos ir poetinės kūrybos vaidmenį reformuotoje XVIII a. Lietuvos pijorų edukacijoje. Regina Jakubėnas iš Vilniaus universiteto Polonistikos centro edukacinės tematikos aspektu įvertino Martyno Počobuto-Odlanickio korespondenciją.

Apibendrinant konstatuota, kad atlikti darbai yra neabejotinai reikšmingi ir galės pasitarnauti kaip tolesnių tyrimų bazė. Pasidžiaugus pasiektu edukacijos istorijos analizės *status quo*, taip pat apgailestauta, kad toli gražu ne visos problemos išspręstos. Pavyzdžiui, lieka neaišku, ar, pasibaigus projektui, bus finansuojama sukurtosios duomenų bazės priežiūra ir jos pildymas.

ASTA VAŠKELIENĖ

2019 m. balandžio 25–26 d. Klaipėdos universitete vyko Dešimtas nacionalinis istorijos ir archeologijos krypties doktorantų seminaras. Jį organizavo Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, Lietuvos istorijos institutas ir Thomo Manno kultūros centras. Doktorantai iš įvairių mokslo institucijų pristatė savo atliekamus tyrimus, temas ir

¹ *Spoleczne i kulturowe uwarunkowania edukacji Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku. Materiały z badań, część pierwsza*, red. Kazimierz Puchowski, wstęp i oprac. Joanny Orzeł, Warszawa, 2017; *Spoleczne i kulturowe uwarunkowania edukacji Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku. Materiały z badań, część druga*, red. Kazimierz Puchowski, wstęp i oprac. Joanny Orzeł, Warszawa, 2018. Abu darbai pasirodė tik elektroniniu formatu ir yra prieinami per internetą adresu: <http://pth.net.pl/projekty/irpedu>.

² *Studia z dziejów edukacji w Rzeczypospolitej Obojga Narodów Korony i Litwy*, (ser. *Silva rerum*), redakcja Kazimierz Puchowski i Joanna Orzeł, Warszawa: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, 2019.

problemas. Su jaunaisiais tyrėjais įžvalgomis ir patirtimi dalijosi mokslininkai: dr. Vytautas Jokubauskas, dr. Rytis Jonaitis, dr. Irma Kaplūnaitė, habil. dr. Ingė Lukšaitė, doc. dr. Silva Pocyte, dr. Marius Ščavinskas, dr. Vasilijus Safronovas, dr. Justas Stončius, doc. dr. Jurgita Verbickienė, dr. Edvinas Ubis, dr. Miglė Urbonaitė-Ubė, prof. dr. Vygantas Vareikis, dr. Indrė Žigeu. Pirmoje renginio dalyje Klaipėdos universiteto mokslininkai dr. Aldis Gedutis ir dr. Raimonda Nabažaitė dalijosi įžvalgomis ir patirtimi apie tai, kaip parengti gerą, aukštos tyrimo kokybės mokslinę disertaciją.

Lukas Gaižauskas (Gamtos tyrimų centras) skaitė pranešimą „Vakarų Lietuvos subneolito ir neolito (3500–2000 m. pr. Kr.) keramika mikroskopinių tyrimų duomenimis“. Jame pristatė subneolito medžiotojų-rankiotųjų ir neolito Rutulinių amforų bei Virvelinės keramikos kultūrų keramikos iš Daktariškės 5 ir Šventosios radimviečių vakarų Lietuvoje šlifų analizės poliarizaciniu bei skenuojančiu elektroniniu mikroskopais rezultatus ir aptarė savo tyrimo reikšmę. Kęstutis Peseckas (Gamtos tyrimų centras) skaitė pranešimą „Antrakologijos metodai, galimybės ir problemos. Daktariškės senovės gyvenvietės ir Marvelės kapinyno atvejai“. Pranešime doktorantas aptarė antrakologijos istoriografiją ir metodus, pristatė pirmuosius bandymus antrakologinius tyrimus atlikti su Lietuvos archeologine medžiaga. Mindaugas Pilkauskas (Lietuvos istorijos institutas) pranešime „Neolitinės Nidos gyvenvietės keramika. Duomenų bazė detalesnei analizei“ pristatė keramikos duomenų bazę, aptarė keramikos išsidėstymą pagal įvairius duomenų bazėje fiksuotus bruožus. Eglė Rimkienė (Klaipėdos universitetas) pranešime „Kauno pilies metalinės statybų detalės – cheminės sudėties nustatymo tyrimų perspektyvos“ pristatė savo tyrimų rezultatus. Atas Žvirblys (Klaipėdos universitetas) skaitė pranešimą „XVI a. pab. – XIX a. I pusės molinės pypkės Europoje: geografiniai ir kultūriniai kontekstai“. Rasa Leonavičiūtė (Lietuvos istorijos institutas) skaitė pranešimą „Bonos Sforcos žemės valdų vietinės administracijos pareigūnai: dvarų tvarkytojo problema“. Andželika Polinkevičiūtė (Lietuvos istorijos institutas) pranešime „Kaip atsikratyti sutuoktinės(-io) XVI amžiuje? Santuokos problemos LDK pasaulietinių teismų duomenimis“ dėmesį skyrė savo analizuojamiems šaltiniams ir atliekamo tyrimo problemai. Vita Diemantaitė (Vilniaus universitetas) pranešime „Karjeros siekimas LDK kanceliarijoje XVI a. pab. – XVII a. pr.“ pristatė LDK kanceliarijos struktūrą. Ričardas Jaramičius (Vytauto Didžiojo universitetas) skaitė pranešimą „Kauno pavieto bajorija viešajame gyvenime XVI a. II pusėje – XVII a. I pusėje: tyrimo

problema ir teorinės prieigos“. Vidmantas Airini (Klaipėdos universitetas) pranešime „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės husarų ginkluotės ir ekipuotės raidos klausimai“ aptarė Lietuvos bajorijos ir kariuomenės ginkluotės savitumą bei jų tradicijas. Šarūnė Volotkienė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) pranešime „Doktorantūros studijos – iššūkiai ir sunkumai“ dalijosi įžvalgomis apie doktorantūros studijų metu iškylančias problemas ir jų priežastis. Milda Kontrimė (Klaipėdos universitetas) skaitė pranešimą „Reprodukcijos terminas istorinės demografijos tyrimų kontekste: 1709–1714 m. Plaškių parapijos atvejo analizė“. Asta Skujytė-Razmienė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) pranešime „Kapai nuo maro laikų užsilikę“: vietovardžių reikšmė epideminių ligų tyrimų kontekste“ aptarė toponimų reikšmę nustatinėjant labiausiai nuo epidemijų nukentėjusius Lietuvos rajonus. Kotryna Rekašiūtė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) pranešime „Martynas Liudvikas Rėza: masoniškieji ryšiai ir lituanistinė veikla“ siekė atidžiau patyrinti ir aptarti masoniškuosius Rėzos ryšius jo lituanistinėje veikloje.

Eglė Bagušinskaitė (Vilniaus dailės akademija) skaitė pranešimą „Baldų gamyba Vilniuje XIX a. pab. – XX a. pr.: tarp amatų ir fabrių pramonės“. Gintautas Jakštys (Klaipėdos universitetas) pranešime „Lietuvos karių tarnybos sąlygos ir butis Kauno įguloje 1919 m.“ aptarė Lietuvos kariuomenės sąlygas Nepriklausomybės kovų įkarštyje. Mantas Šikšnianas (Lietuvos istorijos institutas) skaitė pranešimą „Kasdienio gyvenimo 1941–1944 m. tyrimo teorinės bei metodologinės prieigos“. Šarūnė Sederevičiūtė (Vilniaus universitetas) pranešime „Zvi Hiršas Kadušinas ir Kauno geto fotografijos: probleminiai aspektai nuo sukūrimo iki atminties“ pristatė fotografijų poveikį kolektyvinei atminčiai apie Kauno getą ir Holokaustą. Rūta Anulytė (Vilniaus universitetas) pranešime „Lietuvos žydų kapinių paveldas po Holokausto“ aptarė žydų kapinių paveldo saugojimo, tvarkybos ir tyrimų praktikas Nepriklausomoje Lietuvoje.

KOTRYNA REKAŠIŪTĖ

Gegužės 16–17 d. Vroclavo universitete vyko V tarptautinis lituanistų kongresas „Nuo Liublino unijos iki Europos sąjungos“. Kongreso metu buvo aptartos įvairiausios temos: kalba, literatūra, kultūra, istorija, tautosaka, teisė, lietuvių ir lenkų santykiai. Literatūrai skirtuose pranešimuose buvo apžvelgiama lietuvių literatūros raida ir analizuojama lietuvių autorių kūryba nuo XVII a. iki šių dienų. Šioje sekcijoje Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto darbuotoja

Živilė Nedzinskaitė perskaitė pranešimą „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės jėzuitų studentų literatūros kūriniai XVII a.“

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ

2019 m. gegužės 23 d. – rugsėjo 14 d. Bažnytinio paveldo muziejuje vyko paroda „Ispanijoje užgimęs, Antakalnyje pamiltas. Jėzaus Nazariečio atvaizdai Lietuvoje“. Iniciatorė ir kuratorė – Regimanta Stankevičienė, architektė – Ieva Cicėnaitė, dizainerė – Laura Grigaliūnaitė, organizatorius – Bažnytinio paveldo muziejus.

Vilniaus Antakalnio trinitorių Jėzaus Nazariečio statula – stebuklais pagarsėjęs ypatingas dailės ir kulto objektas, šiandien saugomas Vilniaus Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje. Jo provaizdis, gerbiamas basųjų trinitorių bažnyčioje Madride, kadaise pagrobtas, įmestas į liūtų duobę, išpirktas ir tapęs tam tikru vienuolijos simboliu, paliko ryškų pėdsaką ir Lietuvos bažnytniame mene. Pirmą kartą visuomenė turėjo galimybę vienoje vietoje ir iš arti apžiūrėti šią neįgudusiai akiai neįprastą Jėzaus Nazariečio atvaizdo „šeimą“.

Apžvalginio pobūdžio parodos eksponatai suskirstyti pagal tematikas: „Stebuklingoji Antakalnio Jėzaus skulptūra“, „Antakalnio Jėzaus (Jėzaus Nazariečio) atvaizdai Lietuvos bažnyčiose“, „Po Lietuvos debesimis: Jėzus Nazaretis šalia gyvųjų ir mirusiųjų“, „Arti akių ir širdies: privataus maldingumo objektai“, „Tradicijos ir permainos: Jėzaus Nazariečio atvaizdas Nepriklausomos Lietuvos 100-mečio perspektyvoje“. Sudaryta galimybė susipažinti ne tik su 1700 m. popiežiaus dovanotu lietuviškuoju „originalu“, bet ir vėlesniais analogais bei kopijomis, leidiniais, raizžiniais, litografijomis – įvairių laikotarpių įvairiomis formomis. Tarp įdomių parodos eksponatų buvo Trinitorių Šv. Joakimo provincijos kronika, maldynėliai bei Antakalnio Jėzaus statulos 100-mečio proga išspausdintas jubiliejinis leidinys.

Iš įvairių Lietuvos bažnyčių, bibliotekų, muziejų, privačių kolekcijų surankioti Jėzaus Nazariečio atvaizdai iliustruoja plačią šios pamaldumo tradicijos sklaidą. Jau spėjusiems susipažinti su Regimantos Stankevičienės monografija *Antakalnio Jėzus ir kiti stebuklingojo Jėzaus Nazariečio atvaizdai Lietuvoje* (Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2017), paroda tapo puikia proga išsibarsčiusius atvaizdus patyrinėti iš arčiau. O susidomėjusiems ir ieškantiems išsamesnės informacijos ši knyga nuoširdžiai rekomenduotina.

ELEONORA BUOŽYTĖ

Birželio 2–9 d. Poznanės Adomo Mickevičiaus universiteto Baltologijos centre Senosios literatūros skyriaus darbuotoja Živilė Nedzinskaitė skaitė paskaitą

ciklą „Lotyniškoji Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės literatūra“ (projektas „Užsienio baltistikos centrų ir Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo skatinimas“ Nr. 09.3.1-ESFA-V-709-01-0002).

Pirmoje paskaitoje „Naujausi sarmistikos tyrimai Lietuvoje“ buvo pateikta lotyniškosios LDK literatūros chronologija, aptartas vieno žymiausių XVII a. Lenkijos ir Lietuvos poeto Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus (1595–1640) vaidmuo abiejų šalių literatūros formavimuisi ir tolesnei raidai. Pagrindinis paskaitos akcentas – naujausių sarmistikos tyrimų Lietuvoje apžvalga. Buvo pristatyti Sarbievijaus poetikos ir poezijos recepcijos modeliai XVII–XVIII a. LDK kolegijose, kurie atsispindi gausiuose iš to laiko išlikusiuose rankraštinuose poetikos ir retorikos mokslų konspektuose, studentų užrašuose. Taip pat pristatytas iki šiol nežinotas 1633 m. Pauliaus Kozlovskio, jėzuito ir Sarbievijaus bendramokslis bei draugo, laiškas Sarbievijui, aptarta jo reikšmė ir svarba Sarbievijaus biografijos papildymui.

Antroje paskaitoje „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės jėzuitų literatūros ypatumai: tarp tradicijos ir originalumo“ kalbėta apie Lietuvos jėzuitų literatūros ypatumus: jos formavimąsi, raidą, kūrinių rašymo centrus, pačių kūrinių ypatybes ir reikšmę, tradicijos ir originalumo santykį, vietą Lietuvos literatūros ir kultūros istorijoje. Ypač akcentuota Kražių kolegijos kaip tokio centro reikšmė, apžvelgti svarbiausi čia parašyti kūriniai. Daug dėmesio skirta ypač įdomiam jėzuitų studentų kūrybos rankraščiui, parašytam Kražiuose 1695 m. Studentams buvo parengta ir parodyta daug vaizdinės medžiagos iš rankraščio, aiškinta ir analizuota poetinių ciklų bei figūrinės poezijos sandara ir prasmė.

Paskaitų ciklo metu Baltologijos centro studentai buvo supažindinti su jiems beveik nežinomu Lietuvos literatūros laikotarpiu – senąja Lietuvos literatūra XVII a. ir naujausiais jos tyrimais, tokios literatūros specifika ir reikšmė, jos svarba Lietuvos literatūros raidai ir literatūrai lietuvių kalba.

Be paskaitų studentams, buvo surengtas seminaras visiems, besidomintiems senąja Lietuvos literatūra. Jis vyko seminarų ciklo *Bezkręsy* rėmuose. Seminaras „Najnowsze badania litewskie nad XVII-wiecznym piśmiennictwem i literaturą łacińską“ („Naujausi XVII a. lotyniškos raštijos ir literatūros tyrimai Lietuvoje“) vyko lenkų kalba, jame dalyvavo ne tik studentai, bet ir įvairių disciplinų dėstytojai, sulaukta daug klausimų, po seminaro vyko diskusija apie lotyniškosios literatūros vietą ir reikšmę, jos įtaką tiek polonistikos, tiek lituanistikos raidai.

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ